

Revalorant el passat patrimonial

La recuperació de la façana marítima de Sant Pol

Associació A Tot Drap

Sant Pol de Mar és una petita població de la comarca del Maresme, una vila antigament pescadora, on la particular imbricació del nucli urbà i de la platja la converteixen en un paisatge singular. Actualment diferents entitats estan treballant en la recuperació del passat marítim de la vila i en la construcció d'una façana marítima que posi en valor el patrimoni de Sant Pol. L'instrument fonamental en aquesta operació és la conservació i posada en valor d'un element únic, la caseta i la maquinària utilitzada per avarar les barques. Aquest projecte de recuperació actualment en marxa pot ser la fita clau en la regeneració integral de la platja (que ha assolit la categoria de *Platja Blava*) i en general de la façana marítima.

L'associació A Tot Drap, nascuda l'any 2001 per a la recuperació d'embarcacions tradicionals, representa l'esperit d'aquest Sant Pol que vol conservar el seu passat i la seva memòria marinera. La Trobada de vela llatina de 2005, que va aplegar divuit barques a la platja de la vila i va ser la gran festa del mar, ha estat el reconeixement de la tasca d'aquesta associació i l'empenta que calia per dur a terme el projecte de la recuperació de la caseta i la construcció del *Sant Pau*.

■ UN PROJECTE INTEGRAL

La confluència de voluntats i unes circumstàncies favorables aconsellen donar un tractament integral al conjunt del patrimoni marítim de Sant Pol, articulat al voltant de tres eixos:

■ Recuperar l'antiga caseta de treure les barques, amb el

motor i els equipaments que conté, garantint-ne la conservació amb els mitjans adients i, juntament amb la reconstrucció d'una embarcació de sardinal, el *Sant Pau*, convertir-la en centre d'interpretació del món de la pesca a la vila.

■ Donar un tractament integral de la platja i de la façana marítima, donant al paisatge la consideració de patrimoni. Cal donar homogeneïtat als diferents elements patrimonials que conserva Sant Pol (la caseta, la casa de la confraria, els magatzems construïts als anys trenta a la platja, etc.) i aquells que en el futur s'hi puguin incorporar, com ara un petit museu.

■ Posar en valor, de forma paral·lela, el patrimoni arquitectònic i arqueològic de Sant Pol, bàsicament format pels següents elements: el jaciment arqueològic del *castellum* romà del Morer; el poblat iberoromà del Farell, amb la Torre Martina; l'ermita de Sant Pau (datada del segle XI); l'església parroquial de Sant Jaume (s. XVI) i el mas de Can Villar de Grau (s. XVI-XVII), proper al parc del litoral i possible seu, en el futur, d'un important equipament cultural.

Tal com succeeix a tota la franja costanera del Maresme, la via del tren segueix paral·lela a la platja, per la qual cosa esdevé un obstacle entre el poble i la mar. L'existència d'un projecte de passeig marítim paral·lel a la via del tren i dos passos subterranis (un al passatge de Mar i un altre al parc del Litoral) pot facilitar aquest tractament integral del patrimoni de Sant Pol, de manera que el resultat final sigui una oferta d'alt valor per al ciutadà i també una oferta atractiva per al visitant.

□ LA CASETA

Sant Pol conserva un element singular que constitueix una peça important del patrimoni marítim català, el valor del qual supera l'interès purament local. Es tracta de la caseta que protegeix la màquina d'avarar les barques dels pescadors, un element arquitectònic que resulta ser un testimoni únic del passat mariner de la vila i un edifici únic a Catalunya. Al seu valor intrínsec hem d'afegir-hi algunes consideracions secundàries però no per això menys importants:

- Forma part indissoluble del paisatge de Sant Pol i de la seva realitat durant dècades.
- El motor i altres equips que s'hi conserven també tenen un valor patrimonial, com a elements tecnològics singulars.
- El conjunt format per la caseta i per la maquinària és totalment operatiu, és a dir, es tracta d'un element viu que pot jugar encara un paper important en la dinamització de la platja i dels projectes que s'hi relacionen.

Atès que actualment al voltant de la caseta s'ubiquen embarcacions de lleure i petits bots de pesca artesanal, es proposa utilitzar aquest espai per concentrar-hi les barques de vela llatina, de tal forma que aquest espai de la platja esdevingui un punt d'atenció per al visitant i també un punt de trobada per a tots aquells interessats en les coses de la mar i en la recuperació de les tradicions marineres.

La conservació del conjunt pot permetre explicar el món de la pesca a Sant Pol i, de forma particular, l'ofici de paler. A Sant Pol, abans de la instal·lació de la màquina i de la caseta que la protegeix, l'any 1931, les barques s'avaraven amb el sistema tradicional dels bous, és a dir, amb l'ús d'animals per a la tracció. En aquells moments el senyor Damià Mas, propietari de la parella de bous (el seu malnom era en Mià dels Bous), va protagonitzar la transició al sistema mecànic. La caseta va ser obra de l'arquitecte

Ignasi Mas Morell, persona molt vinculada a la vila, ja que en fou l'arquitecte municipal i va projectar, entre 1920 i 1940, importants obres, entre les quals destaquen els edificis modernistes de Can Rovira, Can Planiol, Can Tió i l'edifici de les Escoles.

L'edifici és de planta rectangular, de 30 m², feta d'obra, amb coberta de fibrociment, de dos aiguavessos. Les façanes que donen a migdia i a ponent estan proveïdes de grans finestrals per tal de disposar de molta visibilitat. La cimentació dels motors i cabrestants és de formigó. El cor de la instal·lació són dos motors, un de principal de corrent altern trifàsic, i un altre de secundari de gasoil, per al cas d'avaries, tots dos al servei d'un cabrestant. El conjunt va començar la seva vida activa el mes d'abril de 1932, tancant una tradició de treball de segles a la platja de Sant Pol i donant les primeres passes d'una forma de treballar ara també desapareguda.

□ EL LLAGUT SANT PAU

La recuperació de la caseta i els seus equipaments va lligada a la reconstrucció d'una barca de sardinal, el *Sant Pau*, ja que tractant-se de dos equipaments totalment operatius s'ofereixen grans possibilitats des del punt de vista museogràfic i també pedagògic.

El *Sant Pau* és la reconstrucció d'un llagut de sardinal, feta a partir d'una barca original de Sète (França), la *Saint Pierre* (1905) que ha servit de matriu per a la construcció de tres rèpliques d'una típica i tradicional embarcació pròpia de la Catalunya Nord anomenada «la catalane». Es tracta d'una embarcació de 10,6 metres d'eslora, amb aparell llatí. L'obra viva és de fibra, ja que es tracta de reduir al mínim els problemes de manteniment i adaptar l'embarcació a les necessitats previstes en aquest projecte. La resta de l'embarcació és de fusta, i el conjunt reproduirà una típica embarcació de pesca de Sant Pol.

Sant Pol conserva la caseta que protegeix la màquina d'avarar les barques dels pescadors, un testimoni únic del passat.

■ UN ESPAI MUSEÍSTIC

La restauració i habilitació, des del punt de vista museístic, de la caseta, permetrà exposar en tota la seva esplendor aquest equipament, que al llarg dels anys ha estat part fonamental del paisatge de la vila i forma ja part del patrimoni marítim de tot Catalunya. Si hi afegim les iniciatives per a la recuperació de petites embarcacions de vela llatina, que ara troben al voltant de la platja el seu lloc i el seu sentit, disposem en conjunt d'uns elements que poden dinamitzar l'organització de l'espai litoral amb un nou sentit, recuperant una estampa santpolenca que mai no pot desaparèixer. L'any 2007 es commemoraran els 75 anys de funcionament d'aquest equipament, una ocasió que no es pot perdre.

L'entrada en funcionament del conjunt d'avarada (caseta + maquinària + llagut *Sant Pau*) serà la culminació d'un treball que va començar el 2001 amb la recuperació de les primeres embarcacions tradicionals i que ha estat seguit al llarg dels darrers anys per altres iniciatives destacades, com el pregó de la Festa Major de 2004 (dedicat als pescadors), la trobada Fírmarm (Fira del mar del Maresme) o la restauració de la *Tortuga*, un petit llagut representatiu de les embarcacions tradicionals, amb més de 60 anys d'història i que ha estat un dels primers projectes de recuperació d'embarcacions de vela llatina, lligades a la història marinera de la vila, amb la intenció que sigui l'eina de treball d'un futur centre popular de divulgació, pràctica i ensenyament de vela tradicional. D'altres embarcacions han seguit el mateix procés: *Massagran*, *Dulors*, *Amparo*, *Xavi*, i alguna més en restauració.

Per dur a terme aquest projecte integral de reforma de l'espai litoral s'han plantejat unes propostes d'actuació immediata. En primer lloc hi ha les actuacions lligades directament a les iniciatives endegades per l'associació A Tot Drap i que tenen com a objectiu immediat garantir la

conservació del patrimoni i dotar Sant Pol d'uns equipaments culturals adients:

- Inclusió de la caseta, per part de l'Ajuntament de Sant Pol, en el catàleg i Pla de protecció del Patrimoni.

- Declaració de la caseta i la maquinària que conté segons el que prescriu la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català. En el cas de Sant Pol, aquesta declaració correspon al Consell Comarcal del Maresme.

- Restauració de la caseta i de la maquinària, i finalització dels treballs de construcció del *Sant Pau*, per tal de posar en marxa el centre d'interpretació sobre l'avarada.

D'altra banda hi ha propostes de futur, en les quals A Tot Drap es compromet a treballar com ho ha fet fins ara, representant els ciutadans que s'estimen les coses de la mar:

- Consolidació d'un patronat d'entitats de la platja de pescadors (presidit per l'Ajuntament i que integri la Confraria de Pescadors, el Club Nàutic, l'associació L'Àncora, l'associació A Tot Drap, etc.) que es responsabilitzi de la gestió integral de la platja i es coordini amb altres iniciatives d'interès, com ara la construcció del passeig marítim.

- Redacció d'un projecte museogràfic per a la creació, al mas de

Can Villar, d'un petit museu que reculli la història general de la vila, però que reservi un pes específic important al passat marítim de Sant Pol i esdevingui un centre cultural que incorpori col·leccions, exposicions temporals, arxius, etc., i que difongui tot el material que A Tot Drap ja està recuperant.

La tasca que duu a terme actualment l'associació A Tot Drap és, sobretot, la restauració de la caseta i de la maquinària, i la finalització dels treballs de construcció del *Sant Pau*, per tal de posar en marxa el centre d'interpretació sobre la varada. En aquest sentit s'ha arribat a un acord amb la Diputació de Barcelona per tal de finançar els treballs.

